

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Kod

I Olimpiada Historyczna Gimnazjalistów

Eliminacje centralne – etap pisemny

Warszawa, 4 marca 2017 r.

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy test zawiera **20** stron. Ewentualny brak stron, zadań lub inne usterki zgłoś Komisji.
2. Test, do którego przystępujesz, zawiera **29 zadań**. Maksymalnie możesz uzyskać **50 punktów**.
3. Czytaj uważnie treści zadań i wszystkie polecenia.
4. Pisz czytelnie i używaj tylko długopisu lub pióra z czarnym lub niebieskim tuszem/atramentem. Nie stosuj korektora.
5. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu lub dobieraniu odpowiedzi, jeśli się pomylisz, przekreśl błędną odpowiedź, napisz przy niej: „błąd”, a następnie napisz, podkreśl, wskaż lub dobierz prawidłową odpowiedź.
6. Podczas trwania konkursu nie możesz korzystać z pomocy naukowych (z wyjątkiem lupy/szkła powiększającego), urządzeń telekomunikacyjnych oraz z podpowiedzi koleżanek i kolegów – narażasz ich i siebie na dyskwalifikację. Nie wolno Ci również zwracać się z jakimikolwiek wątpliwościami dotyczącymi treści zadań do członków Komisji.
7. Na udzielenie odpowiedzi w teście masz **60 minut**.

Życzymy Ci powodzenia!

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 1. (0–1)

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego.

Za jedyne źródło wiary uznał Biblię, odrzucając całkowicie i bezwzględnie wszelką późniejszą tradycję. [...] Pisał: „Bóg przeznacza jednych na zbawienie drugich na potępienie. Ludzie zostają potępieni nie dlatego, że grzeszą, ale grzeszą dlatego, że Bóg ich potępił”.

Źródło: Z. Wójcik, *Historia Powszechna. Wiek XVI–XVII*, Warszawa 1995, s. 199.

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego.

Otwarcie wystąpił przeciwko Rzymowi. [...] Większość społeczeństwa, mimo że nie pochwałała [Jego] awantur matrymonialnych, poparła go w walce z papieżem. Stał także za nim posłuszny parlament [...].

Źródło: Z. Wójcik, *Historia Powszechna. Wiek XVI–XVII*, Warszawa 1995, s. 209.

Rozstrzygnij, czy osoba, do której działań nawiązuje źródło 2. jest autorem zasad przytoczonych w źródle 1. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł oraz wiedzy własnej.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....
.....

Zadanie 2. (0–3)

Każdemu wydarzeniu przyporządkuj właściwy skutek – wybierz go spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz jedną właściwą literę.

Wojny religijne w Rzeszy Niemieckiej.	A	B	C	D
Ogłoszenie aktu supremacji.	A	B	C	D
Wystąpienie Marcina Lutra.	A	B	C	D

A. Król najwyższą głową Kościoła w państwie.

B. Zapoczątkowanie ruchu społeczno-religijnego w Europie w XVI wieku.

C. Pokój augsburski.

D. Decyzja papieża Leona X dotycząca kupowania odpustów.

Zadanie 3. (0–2)

Źródło 1. Relacja Angelusa Masarellusa [fragment].

To jest dzień, który zesłał i ustanowił Pan, celem odnowienia wiary, religii, pobożności, prawdy, czci Boga, zgody, przestrzegania najświętszych praw, a także wzmocnienia powagi Kościoła, poprawy błędów, wytępienia herezji, odcięcia członków zepsutych, odrzucenia przepychu, dumy i zbytku i wszelkiej pożyteczności, wynagrodzenia dobrych, godnego zaś ukarania złych.

Źródło: *Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1997, s. 133–134.

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Źródło 2. Artykuł prasowy [fragment].

14 czerwca 1966 roku Watykan ogłosił zniesienie indeksu [...]. Po ponad 400 latach funkcjonowania spis dzieł, których wierni – pod groźbą ekskomuniki - nie powinni czytać ani rozpowszechniać, stracił swoją moc prawną.

Źródło: <http://wiadomosci.onet.pl> [dostęp: 29.01.2017]

3.1. Podaj nazwę wydarzenia, z którego relację opisał autor źródła 1.

.....

3.2. Rozstrzygnij, czy *indeks*, o którym mowa w źródle 2. był skutkiem wydarzenia, którego cele opisane zostały w źródle 1.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Źródło. Herb.

Źródło:

<http://www.herby.umk.pl> [dostęp: 29.01.2017]

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Na całym terytorium państwa, którego herb zaprezentowano w źródle, obowiązywała zasada: „Czyj kraj, tego religia”.	P	F
Wyznania reformatorskie powstałe w XVI wieku nie znalazły zwolenników w państwie, którego herb zaprezentowano w źródle.	P	F
Państwo, którego herb zaprezentowano w źródle było nazywane „państwem bez stosów”.	P	F

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie. 5. (0–3)

Uzasadnij, podając trzy argumenty, że ruch reformacyjny miał wpływ na zmiany w Kościele katolickim.

-
-
-

Zadanie. 6. (0–1)

Źródło. Fotografia obrazu Jana Matejki.

Źródło: [w:] S. Grzybowski, *Dzieje Polski i Litwy (1506–1648)*. *Wielka Historia Polski*, t. 4., Kraków 2000, s. 63.

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Na wydarzenie, do którego nawiązuje autor źródła miał wpływ ruch reformacyjny.	P	F
Państwa, które były stronami wydarzenia, do którego nawiązuje autor obrazu to Korona Polski i Prusy Królewskie.	P	F
Ruch reformatorski miał wpływ na zmianę relacji między państwami, które były stronami wydarzenia, do którego nawiązuje źródło.	P	F

Zadanie. 7. (0–3)

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego.

Pieczętował się podział Europy na dwie cywilizacje: wesołe i miłe dla życia, ale nieprzezorne kraje Marii, i surowe, zastygłe w twierdzy życia rodzinnego i surowości codziennego trudu kraje Marty. [...]

Źródło: [w:] S. Grzybowski, *Dzieje Polski i Litwy (1506–1648)*. *Wielka Historia Polski*, t. 4., Kraków 2000, s. 64.

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego.

Przyszły zatrwajające wieści [...]. Agitacja luterska trwała tu do 1518 r. Sprzyjała jej sytuacja społeczna w mieście rządzonym przez niewielką grupę bogatych patrycjuszów, wśród których największe znaczenie miał ród Ferberów [...] „pisał kronikarz tych czasów [...] większa część miasta z wielkim tumultem luterskie błędy przyjęła” [...] król na czele trzecztyśięcznej armii ruszył na miasto [...] Władza patrycjatu została przywrócona, reformowani kaznodzieje wygnani [...] jednak nowa wiara wkrótce tu odżyła i zwyciężyła.

Na podstawie: S. Grzybowski, *Dzieje Polski i Litwy (1506–1648)*. *Wielka Historia Polski*, t. 4., Kraków 2000, s. 63.

7.1. Dokończ zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Kraje Marty, według autor źródła leżały

1. w północnej części Europy.
2. w południowej części Europy.
3. we wschodniej części Europy.
4. w zachodniej części Europy.

7.2. Podaj nazwę miasta, którego dotyczą wydarzenia opisane w źródle 2.

.....

7.3. Rozstrzygnij, czy miasto, którego dotyczy źródło 2. kwalifikowało się do cywilizacji krajów Marty. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do źródeł i wiedzy własnej.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

.....

.....

.....

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 8. (0–4)

Źródło 1. Fotografia.

Źródło: [w:] Janusz Tazbir, *Ustawa, która gwarantowała tolerancję*, „Mówią wieki” nr 1 z 2017, s. 18.

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego.

Legenda obrosła później spór o konfederację, legenda zakrywająca fakt, że w rokowaniach górą był elekt, a posłowie polscy nie potrafili mu sprostać. Bohaterem jej został Jan Zborowski, który rzekomo oświadczył wówczas [...]: „Jeśli nie przysięgniesz, nie będziesz panował”. Dyskusja była rzeczywiście gorąca i Jan Zborowski rzeczywiście odważnie bronił konfederacji.

Źródło:[w:] S. Grzybowski, *Dzieje Polski i Litwy (1506–1648). Wielka Historia Polski*, t. 4., Kraków 2000, s. 174.

8.1. Podaj nazwę wydarzenia, które zostało przywołane w źródle 1.

.....

8.2. Wymień założenia konfederacji, o której mowa w źródle 2.

.....

.....

.....

.....

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

8.3. Uzasadnij, że wydarzenie, do którego nawiązuje źródło 1. miało wpływ na uchwalenie konfederacji, o której mowa w źródle 2.

.....

.....

.....

.....

8.4. Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Konfederacja, o której mowa w źródle 2. uchwalona była dla wszystkich stanów w Rzeczypospolitej.	P	F
Konfederacja wymieniona w źródle 2. wprowadzała równouprawnienie Kościołów.	P	F
Wspomniana w źródle 2. Konfederacja, nie została obwarowana przepisami wykonawczymi, co miało wpływ na istnienie „zaburzeń wyznaniowych”.	P	F

Zadanie 9. (0–3)

Źródło. Tekst źródłowy [fragment].

My Rady Koronne [...] Oznajmiamy wszystkim [...] iż którzy jesteście rozróżnieni w wierze pokój między sobą zachować, a dla różnej wiary i odmiany w kościele krwi nie przelewać, ani się nie karać konfiskatą dóbr, pozbawieniem czci, więzieniem i wygnaniem i zwierzchności żadnej ani urzędowi do takowego postępowania żadnym sposobem nie pomagać [...]

Na podstawie: T. Mosiek, *Historia od wielkich odkryć geograficznych do I wojny światowej. Ćwiczenia ze źródłami*, Poznań 2004, s. 34.

Każdemu sformułowaniu, odnoszącemu się do roli, jaką odegrał w życiu publicznym dokument zacytowany w źródle, przyporządkuj właściwy skutek wskazany przez J. Tazbira w literaturze podanej w regulaminie konkursu. Skutki wybierz spośród oznaczonych literami A–D. W każdym wierszu tabeli zaznacz jedną właściwą literę.

Prawo do nabożeństw i synodów.	A	B	C	D
Starania o nieskrępowaną publikację dzieł.	A	B	C	D
Postulat swobodnego głoszenia <i>szczerzej prawdy Bożej</i> .	A	B	C	D

- A. wolność druku.
- B. wolność zgromadzeń.
- C. wolność słowa.
- D. wolność osobista.

Zadanie 10. (0–1)

Źródło. Fotografia drzeworytu z *Postylli* Mikołaja Reja.

Źródło:[w:] S. Grzybowski, *Dzieje Polski i Litwy (1506–1648)*. *Wielka Historia Polski*, t. 4., Kraków 2000, s. 60.

Uzasadnij, że drzeworyt nawiązuje do stosunków religijnych w Europie w okresie reformacji.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

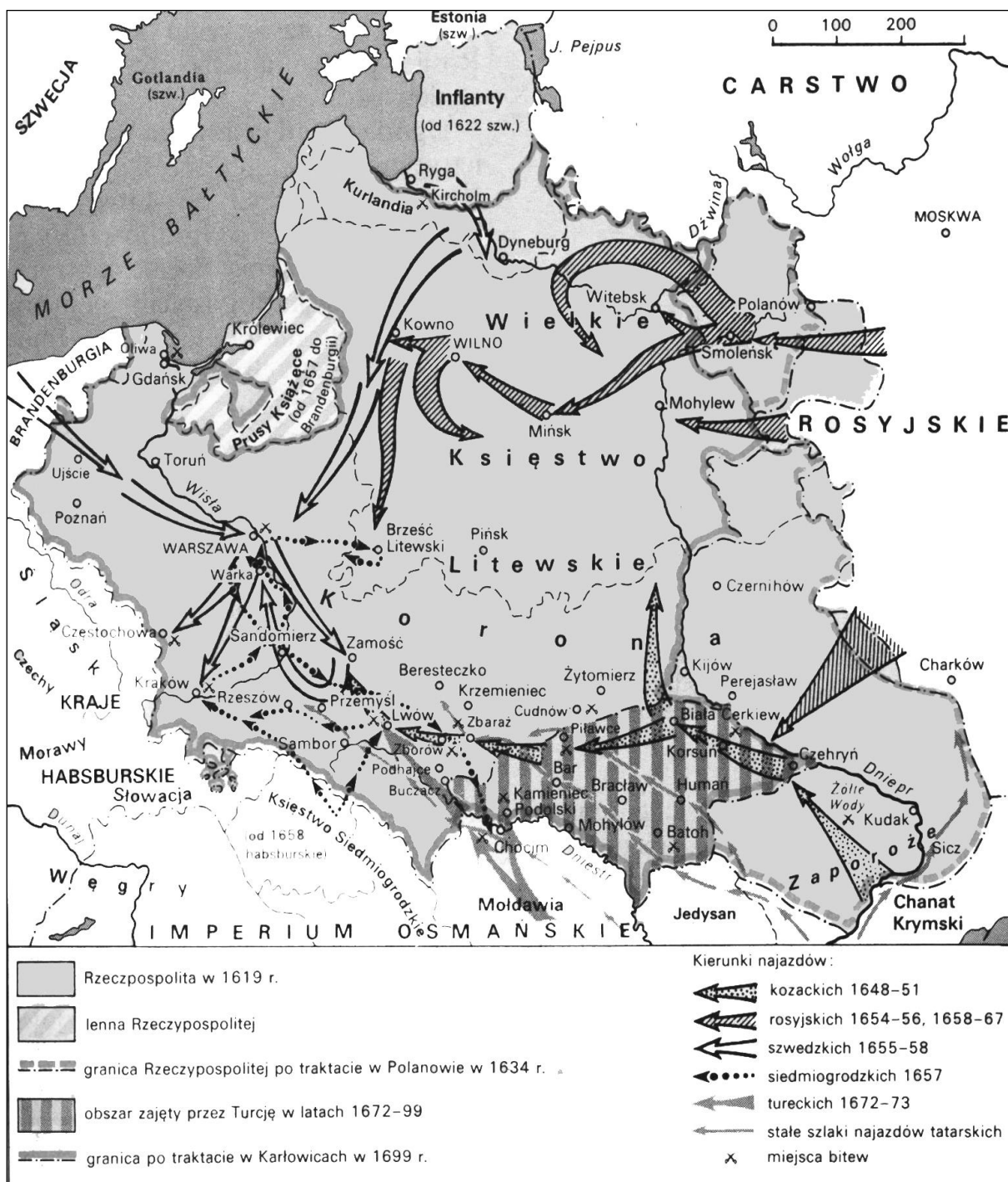
.....

.....

Eliminacje centralne I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie. 11. (0–1)

Źródło. Mapa.

Źródło: K. Zielińska, Z. Kozłowska, *Historia 2. Dzieje Nowożytnie 1492–1815*, Warszawa 1994, s. 169.

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Uzasadnij, że najazdy, które zostały przedstawione na mapie miały wpływ na zmianę sytuacji religijnej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. (0–1)

Na podstawie informacji podanych przez S. Grzybowskiego w *Dzieje Polski i Litwy (1506–1648)*. *Wielka Historia Polski*, t. 4. oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

W czasach panowania Zygmunta Starego protestantyzm nie był tolerowany w Koronie Polskiej.	P	F
Szlachcie polskiej odpowiadał bardziej legalizm luterński niż kalwinizm popierający aspiracje stanowe.	P	F
Stefan Batory przyczynił się do rozwoju szkolnictwa jezuickiego na ziemiach polskich.	P	F

Zadanie 13. (0–3)

Źródło. Fotografia A.

Źródło: <http://www.papier-czerpany.com.pl>

Źródło 2. Fotografia B.

Źródło: <https://ksiazkikasienki.wordpress.com>

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

13.1. Rozstrzygnij, czy działalność Marcina Lutra wpłynęła na rozwój formy rozpowszechniania książek ukazanej na fotografii A. czy na fotografii B. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

.....

13.2. Uzasadnij, podając dwa argumenty, że Marcin Luter potrafił wykorzystać w swojej działalności reformatorskiej jedną z form rozpowszechniania pisma zaprezentowaną w źródle.

-
-

Zadanie 14. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Rozwój jawnego ruchu reformacyjnego w Polsce nastąpił w I połowie XVI wieku.	P	F
Wyznaniem panującym w Rzeczypospolitej, w II połowie XVI wieku, stał się kalwinizm.	P	F
W izbie poselskiej w okresie Rzeczypospolitej XVI wieku zasiadali przedstawiciele różnych wyznań.	P	F

Zadanie 15. (0–2)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Występował [tu] z jednej strony nadmiar drobnej szlachty, a ubogiej szlachty, z drugiej zaś brak było latyfundiów magnackich. Szlachta ta, pozostająca zresztą w częściowej zależności gospodarczej od kleru katolickiego, nie mogła się zdobyć na poważny wysiłek finansowy związany z powołaniem do życia ośrodków reformacji (szkoły, zbory [...]) [...]. Brak zaś różnowierczej magnaterii pozbawiał tamtejszy ruch reformacyjny różnych protektorów.

Źródło; J. Tazbir, Społeczny i terytorialny zasięg polskiej reformacji. Kwartalnik Historyczny nr 2 z 1975 r., s. 724.

15.1. Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Sytuacja ruchu reformatorskiego opisana w tekście miała miejsce

1. na Mazowszu.
2. w Wielkopolsce.
3. na Śląsku.
4. w Prusach Królewskich.

15.2. Wyjaśnij, jaką rolę odgrywali w ruchu reformacyjnym wspomniani w tekście protektorzy.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 16. (0–2)

Źródło. Fotografia rysunku.

Źródło: <https://pl.wikipedia.org> [dostęp: 4.01.2017]

16.1. Podaj nazwę wyznania reformatorskiego, które wśród nowych wyznań w Rzeczypospolitej, było dominujące w obrębie stanu zaprezentowanego w źródle.

.....

16.2. Rozstrzygnij, czy przedstawiciele stanu zaprezentowanego w źródle przyjmowali wyznanie reformatorskie wymienione w punkcie 16.1. z powodów ekonomicznych czy politycznych. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do informacji zawartych w pracy J. Tazbira „Społeczny i terytorialny zasięg polskiej reformacji”.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....

.....

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 17. (0–1)

Uzasadnij, że ruch reformatorski stał się, między innymi, przejawem antagonizmu społecznego.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 18. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Kalwinizm sprzyjał polonizacji szlachty ruskiej osiadłej w Wielkim Księstwie Litewskim.	P	F
Tolerancja wyznaniowa obowiązująca w Rzeczypospolitej przyczyniła się do rozwoju życia gospodarczego.	P	F
Tolerancja religijna przyciągała na tereny Rzeczypospolitej osadników niemieckich i holenderskich.	P	F

Zadanie 19. (0–1)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

Liczba osób biorących w synodzie nie była mała. Według oficjalnych danych protokół końcowy podpisało 118 osób. Do Torunia przyjechali duchowi zwierzchnicy trzech dominujących w Koronie konfesji protestanckich: od braci czeskich [...] Nie pojawili się (i właściwie nikt ich nie oczekiwał) luteranie litewscy [...] Zawiedli także świeccy patroni zborów będący równocześnie dostojnikami [...]. Udziału w synodzie nie brali oczywiście bracia polscy.

W. Sławiński, *Spory doktrynalne na [...] synodzie generalnym w 1595 r.*
[w:] <http://bazhum.muzhp.pl> [dostęp: 4.02.2017]

Dokończ zdanie – wybierz odpowiedź spośród podanych.

Synod, którego dotyczy źródło

1. przyczynił się do zaistnienia okresu kryptoprotestantyzmu w Polsce.
2. zapoczątkował okres walk między zwolennikami ruchu reformacyjnego a Kościołem katolickim w Rzeczypospolitej.
3. przyczynił się do rozkwitu ruchu reformacyjnego w Rzeczypospolitej.
4. zakończył ruch reformacyjny w Rzeczypospolitej.

Zadanie 20. (0–2)

Uzasadnij, podając dwa argumenty, że jednym ze skutków ruchu reformacyjnego były straty materialne ponoszone przez Kościół katolicki.

-
-

Zadanie 21. (0–1)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

W większości nowo lokowanych miast ich właściciele, chcąc przyciągnąć nowych mieszkańców, obiecywali różne swobody.

*Źródło: J. Wijaczka, *Reformacja w miastach prywatnych w Koronie w XVI wieku*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, tom LXXVII, 2016, s. 389.*

Rozstrzygnij, czy na lokacje, o których mowa w źródle, miały wpływ swobody, które wynikały z ruchu reformacyjnego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie

Uzasadnienie

.....
.....
.....
.....

Zadanie 22. (0–4)

Źródło. Fragment opracowania historycznego.

W XVII w. akademie dysydencje w Rakowie, Lesznie, Elblągu, Toruniu i Gdańsku w niektórych dziedzinach kształciły na poziomie uniwersytetów.

*Źródło: A. Wojciechowska, *Edukacja w Polsce w XVI i XVII wieku*, [w:] <http://www.wilanow-palac.pl> [dostęp: 4.02.2017]*

22.1. Wyjaśnij, o kim autor źródła mówi dysydenci.

.....
.....
.....

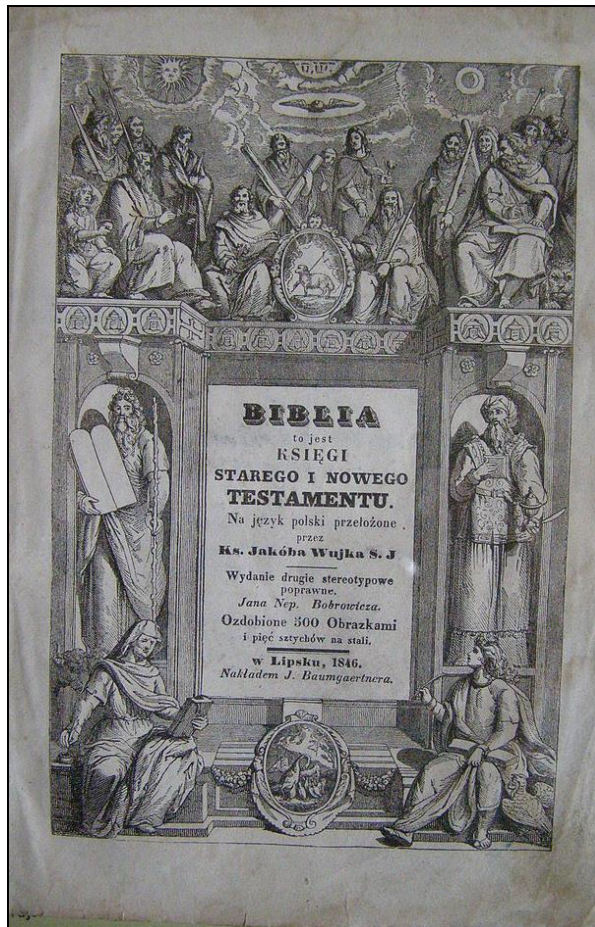
22.2. Uzasadnij, podając trzy argumenty, że ruch reformacyjny wpłynął na rozwój edukacji w Rzeczypospolitej.

-
-

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 23. (0–1)

Źródło. Fotografia dzieła

Źródło: <https://pl.wikipedia.org> [dostęp: 4.02.2017]

Uzasadnij, że ruch reformacyjny miał wpływ na powstanie dzieła zaprezentowanego w źródle.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Źródło: W. Urban, *Epizod Reformacyjny*, „Dzieje narodu i państwa polskiego” T.II-30, Warszawa 1988, s. 13.

Diagram przedstawia przebieg reformacji w czterech etapach:

1. Wystąpienie Marcina Lutra
2. okres walki zwolenników protestantyzmu z Kościołem katolickim
3. Początek schyłku ruchu reformacyjnego
4. koniec ruchu reformacyjnego

A. 1. B. 2. C. 3. D. 4.

1. Zygmunt I Starego.
2. Zygmunt II Augusta.
3. Henryka Walezego.
4. Stefana Batorego.

Bracia polscy przyczynili się do rozkwitu literatury pięknej.	P	F
Ruch reformacyjny przyczynił się do powstania stereotypu Polak – katolik, Niemiec – protestant.	P	F
Bracia polscy przyczynili się do zahamowania rozwoju kultury w Rzeczypospolitej.	P	F

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

Zadanie 27. (0–2)

Udowodnij, podając dwa argumenty, że ruch reformacyjny przyczynił się do podniesienia rangi języka polskiego.

-
-

Zadanie 28. (0–1)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Spośród wyznań w Europie XVI wieku doktrynę nietolerancji należy przypisać tylko Kościołowi katolickiemu.	P	F
Tolerancja wyznaniowa w Rzeczypospolitej odnosiła się do osób wszystkich wyznań i do ateistów.	P	F
Ruch reformatorski dał początek późniejszej koncepcji rozdziału Kościoła od państwa.	P	F

Zadanie 29. (0–1)

Źródło. Rysunek.

Źródło [http://kultura-\[...\].blog.pl](http://kultura-[...].blog.pl) [dostęp: 14.02.2017]

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów

W XVII wieku w Rzeczypospolitej zaczęła dominować nietolerancja religijna. Uzasadnij, że przyczyniła się do tego ideologia głoszona przez ruch społeczno-kulturowy, dla którego charakterystyczny był strój zaprezentowany w źródle.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów**

BRUDNOPIS

Eliminacje centralne
I Olimpiady Historycznej Gimnazjalistów